

**PUBLIC HISTORY AS AN ACADEMIC DISCIPLINE
AND EDUCATIONAL PROGRAM**

**ПУБЛІЧНА ІСТОРІЯ ЯК АКАДЕМІЧНА ДИСЦИПЛІНА
ТА ОСВІТНЯ ПРОГРАМА**

Filipovych M. B.,

*Candidate of Historical Sciences, Associate Professor,
Professor of the Department of World History,
Lesya Ukrainka Volyn National University,
Lutsk, Ukraine*

Філіпович М. Б.,

*кандидат історичних наук, доцент, професор кафедри
всесвітньої історії
Волинського національного університету імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна*

Публічна історія є порівняно новою, навіть новітньою, адже класична історія як академічна дисципліна яку стали викладати в університетах вперше з'явилася у ХІХ століття як наслідок виокремлення її в окремий предмет від інших форм знання. Історію також не зразу стали сприймати окрему наукову одиницю.

Ще на самому початку відокремлення історії з'явився поділ на аматорську та професійну. На той час вважалося, що особи без фахової історичної підготовки не могли правдиво донести інформацію і здебільшого займаються міфотворчістю, щодо професіоналів, то їхні праці були переобтяжені фаховою термінологією і були складні для сприймання. Така ситуація тривала до Другої світової війни. На той момент історична наука виконала свою місію, адже вона виникла у період створення національних держав і національну ідентичність.

Після Другої світової війни, зі зміною світопорядку та появою процесу демократизації починається переосмислення і ролі історії. У 1970 роках починають формуватися нові напрямки – усна історія, нова соціальна історія, мікроісторія та публічна історія. Поява публічної історії свідчить про те, що історія повинна належати не лише професійним історикам, але й суспільству.

1978 року у США заснували перший професійний журнал «The Public Historian», який існує і зараз, а у 1979-му створили Національну раду США з публічної історії. У 70–80-х роках

відбувається становлення публічної історії як академічної дисципліни. До прикладу, зараз у США є 132 програми публічної історії [6].

Схожі тенденції помітні і в Канаді, Австралії та Великій Британії. Тоді ж відкрилися перші освітні програми з цієї дисципліни в американських університетах. Невдовзі бакалаврські програми з Public History з'явилися у закладах вищої освіти Канади, Австралії, Великої Британії, а з початку XXI ст. – континентальної Європи. Публічна історія здобула широку підтримку й у Франції.

В останньому десятиріччі XX століття поступово розширювалося саме поняття публічної історії, яке асиметрично розуміли історики по обидва боки Атлантики. Зокрема, вони казали, що публічна історія може бути визначена як «історія для публіки, про публіку і самої публіки» [5]. Вже в XXI столітті спостерігається глобалізація, інтернаціоналізація та інституціалізація практик публічної історії: 2010 року було створено Міжнародну федерацію публічної історії, більш структурно організовану й під меншим впливом американських істориків.

В Україні поява публічної історії ускладнюється ще й тим, що «наші історики ще з радянських часів звикли, що вони насамперед орієнтуються на державу і чекають від неї якихось наказів. Якщо ми говоримо про публічну історію, то історики мають орієнтуватись не на владу, а на суспільство, тобто на людей, з якими вони працюють. Варто не забувати, що наше суспільство складається з багатьох різних груп, до яких треба знайти свої підходи, якщо історик хоче побудувати діалог» [6].

Публічна історія як окремий освітній напрям став вперше викладатися в Українському католицькому університеті (міждисциплінарна магістерська програма), яка вивчала теорію й практику критичного осмислення, поширення та сприйняття знань і уявлень про минуле у суспільстві.

Особливістю програми стає поєднання теоретичних знань (сучасні теорії та методи історичного дослідження, знання про історичну культуру та освіту) та практики (прикладні навички: майстер-класи з презентації, написання текстів, зокрема, для ЗМІ, Інтернет-сторінок, соціальних мереж, організація, планування та управління проектами, зокрема виставками, освітніми програмами, туристичною діяльністю, розробка форматів залучення громад і спільнот у дослідницькі проекти та комунікації їх результатів для широкої громадськості, тощо).

З огляду на це, навчальний план програми зорієнтований на вдосконалення і набуття студентами знань, умінь і компетенцій у професійній сфері. Програма також охоплює практичні заняття у форматах нових медіа. Орієнтована на широку громадськість така

професійна компетенція передбачає будування горизонтальних та партнерських стосунків з аудиторією, а також вміння фасилітування та медіації. Це важливо з огляду на можливі конфліктні та складні дискусії і питання пов'язані з минулим. Такі вміння є основою для подальшої праці як у сфері історичних досліджень, так і роботи пов'язаної з осмисленням минулого та популяризацією історії у сфері мас-медіа, освітніх та культурних проектах, музейних інституціях, ініціативах пов'язаних зі збереженням та управлінням культурною спадщиною, туристичному бізнесі, муніципальних й управлінських сферах та загалом у проектах, орієнтованих на співпрацю з локальними спільнотами і широкою громадськістю.

Публічна історія як академічна дисципліна, що вивчає специфіку функціонування знання про минуле у публічному просторі та способи і принципи творення історії для широкої публіки та у співпраці з нею, є міждисциплінарним напрямком, що перебуває на перетині кількох дисциплін: локальної історії, студій пам'яті, усної історії, культурних досліджень (cultural studies), сучасної історії, музеєзнавства і досліджень медій і комунікацій. Успішне практикування публічної історії вимагає доброї орієнтації в основних напрямках та методах сучасного академічного історіописання, а також у сучасних підходах до розуміння специфіки взаємодії між історіографією, різними публіками і державою. З огляду на це, теоретична підготовка в межах програми буде зорієнтована на переосмислення того чим є історія і публіка/и, аналіз питань етики і суспільної відповідальності історичних досліджень та використання історичного знання поза академією і вивчення основних принципів функціонування знання про минуле у сучасній культурі. Спеціальна увага буде приділена проблематиці колективної пам'яті, усної історії, історії медій і комунікацій, концепції публічної сфери та способам і формам комунікації між істориками і різними публіками.

Поряд з ґрунтовними теоретичними знаннями з сучасної історіографії та методології історичних досліджень, випускник програми отримує інтенсивний практичний вишкіл, який має приготувати його до праці в інституціях публічної історії, медіях та бізнесі поза академічною сферою у Львові, Галичині, інших регіонах і містах України та за кордоном [3].

З часом публічна історія стала вводиться як окремий предмет, зокрема на історичному факультеті Київського національного університету імені Тараса Шевченка, цей курс читав відомий вітчизняний дослідник анархізму, усної історії та історії Другої світової війни Микола Боровик.

У 2019 р. в Київському університеті відкрилася перша в Україні бакалаврська освітня програма «Практична (публічна) історія» [1].

У межах цієї програми передбачається поглиблене вивчення іноземних мов. Здобувачі вищої освіти упродовж восьми семестрів мають англійську мову з метою досягти рівня С1. Також упродовж чотирьох семестрів студенти вчать одну з європейських мов за вибором.

Поряд із загальноісторичними предметами студенти викладаються такі дисципліни, як «Історична політика та політика пам'яті», «Усна історія», «Цифрова історія», «Локальна та комунальна історія», «Інформаційні технології: минуле та сучасне», «Музеї в публічній історії», «Історичний туризм», «Історія України в художньому кінематографі» тощо.

У Львівському університеті імені Івана Франка курс «Публічна історія» який знайомить студентів із новим напрямом – публічна історія, який присвячений “побутуванню” історії в публічній сфері. У курсі охарактеризовано суспільно-політичні та інтелектуальні причини виникнення публічної історії, окреслено методологічні засади та практичні методи публічної історії, проаналізовано функціонування публічної історії у країнах Заходу, Центральної та Східної Європи, вказано на осередки, освітні програми та перспективи публічної історії в Україні [3].

У магістерській програмі «Публічна історія» від факультету історії та міжнародних відносин Донецького національного університету імені Василя Стуса поєднані теоретичне навчання, яке спирається на студіювання історичних джерел, історії історичної думки, сучасних наукових концепцій історії, та практична підготовка, що сприяє опануванню особливостей історичної інформації у публічній сфері, засад організаційно-управлінської діяльності в галузі історії, історичної дидактики [2].

Проводиться набір на освітню програму магістра «Публічна історія» і в Черкаському національному університеті імені Богдана Хмельницького.

Таким чином, «Публічна історія» як освітня програма та академічна дисципліна в Україні з'явилася на початку ХХІ століття. При тому слід зазначити, що широкого вжитку вона наразі не має здебільшого обмежившись окремим викладанням навчальної дисципліни.

Література:

1. Освітня програма «Практична (публічна) історія» – Історичний факультет (univ.kiev.ua)
2. Публічна історія – Донецький національний університет імені Василя Стуса (donnu.edu.ua)
3. Публічна історія – Історичний факультет (lnu.edu.ua)
4. Публічна історія – Кафедра історії УКУ (ucu.edu.ua)